

Kdo je bil prvi okoli sveta?

Prvi, ki je objadral zemljo, je bil Portugalec Ferdinand Magelhaes. Rojen je bil leta 1486 in nekaj časa vzgojen na kraljevem dvoru. Nadarjenega dečka je mikal svet in se je odpeljal v Indijo, kjer je bival 7 let. Leta 1512 se je vrnil nazaj v domovino in skušal portugalskega kralja pridobiti za nart: najti pot v Indijo z vožnjo proti zapadu. Ker mu je portugalski dvor odklonil podporo, se je zatekel v Španijo h kralju Karolu V. in spremenil svoje ime iz Magelhaes v Magallan. Karol V. mu je dal na razpolago 5 starih jadrnic in 265 mož z nalogo: poiskati morskot pot v Indijo na zapadni strani in prijadrtati do otočja Moluki.

Magallan se je podal na prvo objadranje sveta 10. avgusta 1519. Spremljal ga je italijanski zdravnik Pagafatti, ki je vodil dnevnik in njemu se imamo zahvaliti za popis prve vožnje okrog sveta.

Po šestdnevni vožnji je dosegla Magallanova ekspedicija Kanarske otoke, nato prekoračila ravnino in 13. decembra se je ustavila v zalivu, kjer je danes glavno mesto Brazilije Rio de Janeiro. Po dvotedenskem odpočitku so nadaljevali vožnjo proti jugu in dosegli začetkom leta 1520 zaliv, kamor se izteka v morje južnoameriška reka La Plata. Tukaj so prezimovali pet mesecev. Šele koncem avgusta 1520 so lahko dvignili sidra ter jadrni naprej. Oktobra 1520 so res našli prehod po morju med Južno Ameriko in Feuerlandom. Ta morska ožina je krščena po Magallanu. Ena od Magallanovih ladij se je tukaj razbila, ena mu je ušla nazaj v domovino in s tremi jadrnicami je odplul iz Magallanove ožine v Tihim Ocean 1. novembra 1520. Ker je to morje bilo tedaj izredno mirno, ga je krstil za Tihim Ocean. Dasiravno je Tihim Ocean posejan z otoki, ni zadel Magallan 4 mesece na suho zemljo. Zdravnik Pagafatti beleži, da je bila vožnja po Tihem Oceanu nekaj groznega radi lakote, katero so trpeli. Bili so tako lačni, da so žvečili usnje, s katerim so bile prepletene ladijske vrvi. Jedli so žagane, podgana je bila slaščica. Ako je kdo ujel na ladiji podgano, jo je lahko takoj prodal za polovico dukata.

Po obupni štirimesečni vožnji so ven darle dosegli Filipinske otoke, kjer so se preskrbeli s prehrano. Na otoku Zebu je sklenil Magallan v imenu španskega kralja z ondotnim kraljem zvezo in mu pomagal v boju proti kralju na sosednem otoku. V teh bojih je Magallan padel in za njim je prevzel poveljstvo Boštjan Canos, ki se je tudi vrnil v domovino. Od prvotne posadke je priplulo v špansko luko v Sevilli 8. septembra 1522 le 18 mož in od petih ladij le ena. Samo ena ladja je pripeljala toliko popra, kafe in cimeta, kakor je bilo potrošeno za celo ekspedicijo.

Po tem prvem objadranju sveta je bilo dokazano, da je naša zemlja okrogla. Španski kralj je podaril Canosu ščit, v katerega je bila udelana krogla z napisom: »Ti si prvi, ki me je objadral.«

Duhteča usta
SARGOV

KALO DONT

207

Zdravnik Pagafatti beleži v svojem dnevniku: »Pri vsaki vožnji krog sveta, ako voziš iz vzhoda proti zapadu in slediš solncu, boš imel en dan in eno noč manj nego oni, ki je vedno na enem mestu.« — Isto je opazoval tudi Zeppelin, ko je vozil lansko leto okrog sveta.

Za prvo objadranje zemlje so rabili 1124 dni.

Magallanov naslednik Canos je dovršil nalogo, da je odkril pot v Indijo preko Amerike in našel tolikanj zaželjeno otočje Molukov.

Občni zbor Županske zveze.

Županska zveza v Mariboru priredi v nedeljo dne 6. aprila 1930, ob 10. uri dopoldne v dvorani Zadrufne gospodarske banke v Mariboru, Aleksandrova cesta 6, svoj redni občni zbor s sledečim dnevnim redom:

1. Določitev članarine za leto 1930.
2. Referat o sedanjem stanju občinske uprave v naši državi s posebnim ozrom na najnovejše zakonite predpise.
3. Sklepanje o resoluciji glede novih občinskih bremen.
4. Volitev novega odbora.
5. Slučajnosti.

434

„Zlati nosovi“.

Na tisoče in tisoče ruskih knezov, grofov in bogatašev je zapustilo domovino ob izbruhu boljševiške revolucije. Vsi begunci so bili uverjeni, da bo komunističen prevrat nekaj začasnega in se bodo vrnil na svoje imetje. Dragocenosti so pred pobegom zakopali ali skrili, da bi jih po vrnitvi našli. Boljševizem se je ukoreninil in še danes gorje ruskemu beguncu, ako bi se drznil le samo pogledati v domovino! Iskanja ter dviganja ruskih skritih in zakopanih zakladov so se lotili v zadnjem času sovjeti. Ako bi kdo našel zaklad, mora to javiti oblasti, ker sicer je ustreljen ali pa obsojen na več let najtežje ječe. Razven tega so osnovali sovjeti četo 10.000 mož. Četa je razdeljena na več pododdelkov. En oddelek ima nalogo, da stika za zakopanimi ali skritimi zakladi po cerkvah, drugi po pokopališčih, tretji po gozdovih itd.

Stikačem za dragocenosti pravijo: »zlati nosovi« — ker liki lovski psi vohajo za zlatom. Državna organizacija zlatih nosov je neprestano na delu in je zbrala dosedaj v blagajno raznih skritih zakladov za skupno vrednost 13 milijonov rubljev.

Da skriti ruski zakladi niso prazna bajka, hočemo dokazati na nekaterih vzgledih:

Poveljnik ruske bele armade Jaschwil je bežal pred boljševiško revolucijo preko Irkutska v Sibiriji. Ker so ga zasledovali, je moral kar najbolj urno hiteti. V sibirskem gozdu je zakopal v naglici celo vrečo zlata. Zaklad so pozneje našli sibirski kmetje, ga dvignili in si razdelili med seboj zlato. Po stari navadi so se pri razdelitvi sprli med seboj in zadeva je došla do ušes sovjetov. Nad najditelje zakopanega zaklada je pridivljala četa »zlatih nosov«, jim odvzela zlato in vsak je moral 3 mesece v ječo, ker najdbe ni javil oblasti.

V priprosti vasi v Kazanu so naleteli kmetje na cele kupe zlata in platina. Najdeno so prodali in priredili pojedino, ki je trajala 10 dni. Pri popivanju so bili preveč glasni, da so jih slišali »zlati nosovi«, jim odvzeli izkupiček za zaklad in vsakemu je bilo prisojenih več let stroge ječe.

Knez Orikows je zakopal pred pobegom svoje dragocenosti in se zatekel v Paris. »Zlati nosovi« so znali za ta zaklad, a kljub iskanju niso mogli naleteti na skrito. Poslali so svojega zaupnika h knezu v Paris. Orikows je nasedel zvižaji, vzel člana »zlatega nosa« v službo in sčasom mu je celo zaupal, kje ravno da je skrito njegovo zlato in srebrno imetje. Služabnik mu je spravil celo potni list in oba sta se odpravila v Rusijo, da dvigneta zaklad. Ko so bile vse zakopane dragocenosti odkrite, so neznanči oba obkolili, kneza ustrelili, njegovi zakladi pa so romali v državno blagajno.

Ruskemu bogatašu Adlowu se je posrečilo, da se je vrnil po letih na svojo posest preko Finske. Z oskrbnikom se je dogovoril, da mu odstopi eno četrtino, ako mu pomaga dvigniti zakopane dragocenosti in pobegniti z njimi preko ruske meje. Ko je bil zaklad izkopan, je zahteval oskrbnik polovico, bogataš ni hotel dati, oskrbnik ga je ova-

dil in Adlow se ni nikdar več vrnil iz Rusije.

Grof Siwkow je zakopal v zabojih svoje zlato imetje v gozdu pri sibirskem mestu Tomsk. Pobegnil je v Združene ameriške države in živel tamkaj. Po dveh letih se mu je posrečilo, da se je vrnil potihoma na mesto, kjer je bil skrbel pred leti zlato. O zakladu ni bilo več sluha in ne duha. Kmetje so mu pravili, da so volkovi razgrebli z zabojev zemljo in jim pokazali, kje je grofov zaklad.

Iz vasi na Krimu je prejela organizacija »zlatih nosov« obvestilo, da je bil tamkaj najden zaklad, ki je vreden poldrugi milijon rubljev in ga bo poslal srečni najditelj državnim blagajni po železnici. Odkritosrčnost najditelja se je oblasti tako prikupila, da so mu nakazali bogato nagrado. Zaboji so res priromali v Moskvo, a v njih ni bilo zlata in srebra, ampak staro železo. Na ta način je nekdo pošteno potegnul organizacijo »zlatih nosov«.

Pri močnejših prebave, žledčnih bolečinah, nagagi, slabostih, glavobolu, migljanju oči, nespianju, razdraženih živcih, oslabeledosti, nevolji do dela, povzroči naravna »Franz Josefova grenčica« odprto telo in olajša krvni obtok. Poizkusi na univerzitetnih klinikah so dokazali, da so alkoholiki, ki so trpeli na žlednem katarju, v kratkem času zopet dobili veselje do jedi z uporabo staropreizkušene »Franz Josefove vode«. »Franz Josefova voda« se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specializiranih trgovinah.

Ura za celo življenje je prava »IKO« ali »OMIKO« ura iz lastne švicarske tovarne ur še 32 let svetovno znane solidne strokovne urarske tvrdke H. Suttner. — Ure, zlato ter srebrno robo se kupuje pri Suttnerju res dobro in poceni, ker že od 44 Din dalje se lahko dobi pravo švicarsko Anker-Remontoir-uro, ali pa že za 98 Din zapestno uro. Tvrdba pošlje svojo novo veliko ilustrirano domačo knjigo tudi našim čitateljem brezplačno, ako jo zahtevajo od tvrdke H. Suttner v Ljubljani št. 992.

Našim naročnikom!

Nekateri naročniki so tekom januarja in tekom februarja plačali polletno naročnino. Na pasici imajo zabeleženo, do kdaj imajo s prvo pošiljateljico plačan list. Pozneje pa so še naročnino doplačali za celo leto, a na ovitku ostane še vedno prvi datum. Zato nam pišejo, da to popravimo. Takim naročnikom javimo, da bo kljub doplačilu na ovitku ostal napisan stari datum, ki ga bomo spremenili še le v juliju.

Kdaj dobi pogorelec 1000 Din podpore od nas?

Nato odgovarjamo in naj si ta odgovor zapomnijo vsi ponesrečenci.

1. Zavarovan je vsak naročnik, ki je plačal celoletno naročnino za naš list najmanj tisti dan pred požarom.

2. Vsak celoleten naročnik je zavarovan le za slučaj, da zgori stanovanjsko poslopje, v katerem resnično stanuje. Ako n. pr. celoletnemu naročniku pogori viničarija, v kateri ne stanuje, ne dobi podpore, dobi pa podporo n. pr. viničar ali najemaik ali ofer, ako je celoletni naročnik in mu zgori stanovanje. Ako pogori komu hlev ali klet ali preša, tudi ne dobi, ker je zavarovano samo stanovanjsko poslopje.

3. Kdor je pogorel prej, preden je plačal celoletno naročnino, seveda ni zavarovan in ne dobi podpore, ker tudi nam zavarovalnica ne izplača zavarovalnine. Nekateri so pogoreli lansko leto ali že pred več leti in prosijo za 1000 Din. Ti seveda ne morejo dobiti podpore, ker takrat še ni bilo tega zavarovanja. Nekateri so plačali polletno naročnino; potem pogorijo in prosijo, da bi se jim izplačala polovica zavarovalnine, ker so za pol leta plačali naročnino. Pa to ne gre, ker so zavarovani samo celoletni naročniki, polletni pa sploh ne.

Naj si te točke cenjeni naročniki dobro zapomnijo, da ne bodo po nepotrebnem pisali po podporo. Vsak pogorelec je siromak in je usmitjenja vreden, pa zavarovalni pogoji se ne dajo spremeniti.

Gospodarska obvestila.

Kolje za vinograde in za sadno drevje, kakor vsake vrste rezan les prodaja ali zamenja za dobro vino Franjo Gnilšek, Maribor, Razlagova ulica 25. 393

»Flugs« kose s kosirjem I. VIDEMŠEK, MARIBOR, Koroščeva cesta 36. 110

Osrednja štajerska vinarska zadruga v Mariboru je ustanovila založno klet vina v Gradcu in so prvi vagoni vina že šli v inozemstvo. Upati je, da bomo na ta način spet dobili naše stare odjemalce za vino, da bomo znatne množine vina lahko prodali v inozemstvu ter mnogo pripomogli k rešitvi vinske krize, katera tare naše vinogradnike.

Vinarska podružnica Maribor za pošne rajone Fala, Fram, Jarenina, Limbuš, Maribor, Pesnica, Rače, Ruše, Selnica ob Dravi, Sv. Barbara pri Mariboru, Sv. Marjeta ob Pesnici, Sv. Jakob v Slov. gor., Št. Ilj v Slov. gor. in Zgornja Sv. Kungota je bila v nedeljo, dne 16. t. m. ustanovljena in ima že sedaj nad 500 vpisanih članov Vinarskega društva v Mariboru, od katerih je plačalo članarino za leto 1930 doslej približno 200. Do konca marca bo število članstva, ki tvori potem podlago za izvolitev delegatov itd., še znatno naraslo, ker je podružnica takoj začela s podrobnim organizatornim delom. Podružnični odbor šteje 7 članov: predsednik dr. Josip Kronvogel, namestnik predsednika Ivan Serbinek; odborniki: Ivo Bregant, Josip Priol, Ivan Vesenjak, Josip Zabavnik in Andrej Zmave, poslednji kot tajnik in blagajnik. Podružnica posluje v društveni sobi VD v Mariboru, Gregorčičeva ulica 6. Pozdravljamo to mlado kmetijsko organizacijo in ji želimo v prizadevanju za ohranitev in napredek našega vinarstva prav mnogo lepih uspehov.

Hranilnica in posojilnica v Slovenjgradu obhaja v soboto dne 29. marca, v lastnih prostorih 25letnico njenega obstoja. Celo dolgo dobo 25 let delujeta v zavodu silno požrtvovalno vlč. g. župnik Fr. Pečnik v Podgorju in g. župan Luka Pogač v Pamečah. Pri tej proslavi 25letnice se bomo ozrli v preteklost, si predočili gospodarski razvoj v preteklih 25 letih in sedanji gospodarski položaj. Vsi člani posojilnice, kakor tudi vlagatelji in vsi za gospodarski napredek vneti možje in mladeniči se vabijo, da se udeležijo slavnostnega zborovanja. Obenem se bo isti dan izvršila ustanovitev kmetijske nabavne in prodajne zadruge.

Šmartin ob Paki. Na praznik sv. Jožefa smo pri nas proslavili 30letnico obstoja naše posojilnice. Dolgoletni tajnik iste, župan M. Steblovnik, je podal zanimivo, obširno poročilo o delovanju naše denarne zadruge in o njenih uspehih ter posebno naglašal, da je ista vedno pospeševala vsa stremljenja za povzdigo izobrazbe in napredek kmetijstva. Slavnost se je vršila v lastnem domu; katerega je kupila posojilnica lansko leto. V poročilu se je tajnik spominjal vseh ustanoviteljev in voditeljev zadruge, jim izrekel zahvalo za njihov trud, vse rajne zadruške voditelje so počastili zborovalci s »slava« klicem. Nadrevizor Vlado Pušenjak je v imenu Zadruške zveze častital posojilnici k 30letni njenega neumornega dela in velikih uspehov, pohvalno omenil dolgoletno delo tajnika M. Steblovnika in predlagal, da se lepo poročilo tiska v »Nar. Gospodarju« in razdeli v okolišju zadruge. Nato je govoril o razvoju zadružništva v preteklosti

Ko fantje gredo k vojakom!

»MOJ TOVARIŠ.« Molitvenik za mladeniče, s posebnim naukom za vojake. Cena 16 in 20 Din, poština za celo Jugoslavijo 2 Din. Pošljamo po naročilu tudi vojakom, ki že služijo. TISKARNA SV. CIRILA V MARIBORU.

Navzlic temu novemu molitveniku, ki je bil vsestransko prav ugodno sprejet, je treba poudariti zlasti dve misli. Prva: Marsikateri mladi človek, ko ga je tujina že dušno in telesno okužila, ko je v tujini zapravil z zdravjem tudi poštenje, je posledaj zdihoval: »O, ko bi bil jaz to prej vedel! Zakaj mi tega nikdo ni prej povedal!« To je strašna obtožba starišev in vzgojiteljev mladine. Tujina je človeku sploh sovražna! Neverjetno velikim nevarnostim pa gredo naši fantje naproti, ko odhajajo k vojakom. Komaj vsak deseti naših mladeničev ima kak rožnec ali molitvenik; in še tega skriva. Pri vojaški službi božji stoje le nemo na »pczor!« in molče odhajajo. Marsikateri že leto dni, odkar je odšel iz domačega gnezda, ni zmogel niti enega očenaša več. Mladost je pač lahkomišeln! V kasarniških spalnicah jih je po 10—20 skupaj. Kjer je vsaj nekaj naših dobrih fantov, tam še molijo skupno vsaj večerno molitev; pa če le eden sostanovalec ugovarja, se roga, psuje, žvižga, poje ... seveda tudi to izostane. Tukaj tiči nevarnost. »Na pomoč!« je geslo ognjegasev in klic, če kje gori. Na pomoč, stariši, bratje, sestre, botrice, birmski boter! Morebiti je vaš fant stal že večkrat na pragu dušnega in telesnega pogubljenja, pa še se vedno srečno rešil. Pošljite mu tudi novi molitvenik »Moj tovariš«, da ga kot dober kamerad podučijo, kako se varovati greha, ... da ne bodete kedaj z bridkostjo v srcu morali poslušati njegovega zdihovanja: »O, ko bi bil jaz to prej vedel!« — In drugo je: Reče kdo: »To kar v »Tovarišu« piše star bivši konjeniški podčastnik, bo že vse res — mož očitno pozna vojaško življenje! — pa tega našim fantom, ki so še doma, ni treba vedeti. Je še vse prerano! Kaj, prerano? Rečem ti, prijatelj, kakor hitro se mlad človek začne kot fanta čutiti in se kot tak obnaša, naj izve o vseh nevarnostih, ki mu pretijo, tudi o nevarnostih vojaškega življenja. Boljše je, tri leta prerano, kakor le eno uro prepozno! Na pomoč! Pa pomoč mora priti pravočasno! Okoli praznega pogorišča trobentati, nič več ne pomaga! V roke vsakega fanta — molitvenik »MOJ TOVARIŠ!«